

Таких прикладів в Україні чимало. Це й Ірпінь, й Буча, й Ворзель на Київщині, й інші міста та селища країни. Позитивні зрушення у сфері місцевого самоврядування очевидні: відбудовано дороги, відремонтовано дитсадки і школи, осучаснюються житлові будинки та заклади обслуговування населення, розвивається інфраструктура, поширюється підприємництво. Безумовно, що робити певні висновки про успіх реформи децентралізації влади поки ще зарано, але перші кроки показують позитивну динаміку, здатну відродити українське село і зрівняти його в можливостях із містом. Отже, децентралізація, яка мотивує в сучасних історичних умовах містобудівну активність в малих містах, селищах та селах країни, може стати й чинником, що викликає так звані «будівельні буми» [5, с.4]. У свою чергу, ці «буми» відіграють вирішальну роль й в процесах розвитку регіонів України.

Список використаних джерел

1. Обушна Н. І. Модернізація – сучасний тренд розвитку суспільства [Електронний ресурс]. – Режим доступу : kbuara.kharkov.ua/e-book/tpdu/2015-3/doc/1/06.pdf
2. Навіщо децентралізація? [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://decentralization.gov.ua/about>.
3. Децентралізація в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу : uk.wikipedia.org/wiki/Децентралізація_в_Україні
4. Сам собі господар. Як децентралізація дає поштовх до розвитку регіонів [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://decentralization.gov.ua/news/9963>.
5. Плешкановская А.М. Города и эпохи / А.М. Плешкановская, Е.Д. Савченко. – К.: Ин-т Урбанистики, 2011. – 229 с.

*Кресіна Ірина Олексіївна, доктор політичних наук, професор,
чл.-кор. Національної академії правових наук України
Явір Віра Анатоліївна, доктор політичних наук,
відділ правових проблем політології
Інституту держави і права ім. В. М. Корецького*

РОЛЬ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ В РЕІНТЕГРАЦІЇ ТИМЧАСОВО ОКУПОВАНИХ ТЕРИТОРІЙ

Значення інформаційної політики в процесі реінтеграції України поки що не є глибоко дослідженою проблемою на науковому рівні, хоча питання реінтеграції окупованих територій Донбасу і Криму вже понад

чотири роки стоїть на порядку денному держави. Після анексії Криму та окупації частин Донецької та Луганської областей у 2014 р. Україна ще не напрацювала системної, послідовної стратегії реінтеграції, орієнтованої на повернення цих регіонів до єдиної правової, політичної, інформаційної, соціальної, етнокультурної, економічної системи країни. На даному етапі виникла нагальна необхідність напрацювання комплексної політики реінтеграції тимчасово окупованих територій, в якій чи не ключову роль повинна відігравати саме інформаційна політика.

Це твердження випливає з того, що інформаційний чинник зіграв вирішальну роль в дезінтеграції України: анексії Автономної Республіки Крим та сепаратизації окремих районів Донецької та Луганської областей (ОРДЛО) та формуванні на їх основі невизнаних республік за підтримки Російської Федерації. Саме пропаганда, дезінформація та залякування місцевого населення як невід'ємні складові дезінтеграційних технологій в межах гібридної війни в кінцевому підсумку призвели до порушення територіальної цілісності України та втрати контролю над цими територіями. Російські ЗМІ, які транслювалися в Криму та на Донбасі, залякували місцеве населення утисками етнокультурних, політичних прав росіян та російськомовних українців на Сході та Півдні України та погрожували «каральними операціями» з боку київської влади. Невизнання влади та вихід зі складу України подавалися як єдиний вихід з ситуації, яка штучно нагніталася російськими ЗМІ. Міністерство закордонних справ України спростовувало такі повідомлення російської сторони, однак Україна не була достатньо переконливою та прогнала інформаційну складову гібридної війни. Зовнішня інформаційна політика Російської Федерації відіграла вирішальну роль у забезпеченні підтримки населенням наразі непідконтрольних територій дій нелегітимної, сепаратистки налаштованої влади.

Органами державної влади та правоохоронними органами було застосовано правові механізми захисту інформаційної безпеки України. Адже сецесії регіонів передувало пропагування сепаратистських ідей в мас-медіа та Інтернеті. Раніше прямого застосування норм українського законодавства для заборони поширення інформації, що пропагує сепаратизм – порушення територіальної цілісності, дезінтеграцію України, не спостерігалось. Це й зумовило практично вільне циркулювання сепаратистських поглядів у мас-медіа. Правоохоронні органи та органи виконавчої влади до 2014 р. воліли не помічати подібних правопорушень. Неконтрольованим залишався й Інтернет-простір, що є одним з головних джерел поширення деконсолідаційних, сепаратистських повідомлень і закликів. в Україні.

На момент втрати контролю над Автономною Республікою Крим та ОРДЛО Україна не проводила системної інформаційної політики протидії дезінтеграції та сепаратизму, оскільки виявилася не готовою до таких викликів. Державна інформаційна політика полягала в навздогінній протидії, ізоляції українців від інформаційного впливу Російської Федерації та невизнаної влади окупованих територій. Серед таких заходів слід згадати заборону трансляції низки російських каналів у ефірних і кабельних мережах для захисту інформаційної безпеки на території України, адже вони поширювали ідеї сепаратизму та антиукраїнську пропаганду. Згодом заборона поширилася на фільми російського виробництва, а також іноземний контент за участю осіб, які відкрито підтримали або сприяли порушенню територіальної цілісності України. Після прийняття Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо захисту інформаційного телерадіопростору України» в 2015 р. інформаційне законодавство стало більш жорстким і унеможливило розповсюдження фільмів, які створюють загрозу національній безпеці[1].

Враховуючи той факт, що інформаційна політика, фактор інформаційного тиску і впливу виявилися вирішальними в дезінтеграції суверенної України, то роль інформаційної політики, інформаційних механізмів та технологій впливу в реінтеграції також може бути визначальною і потребує глибокого наукового дослідження з застосуваннями методів моделювання та прогнозування[2, с. 239]. Адже, як слушно зауважує М. Малий, тривале невирішення проблем інформаційної безпеки створює реальну загрозу інформаційної експансії інших країн. На думку дослідника, державна політика гарантій інформаційної безпеки повинна бути відкритою і передбачати інформування суспільства про діяльність державних органів і суспільних інститутів у сфері інформаційної безпеки з урахуванням обмежень, встановлених чинним законодавством України[3]. Втім, глобальні технології створюють інформаційне середовище, де практично відсутні державні кордони та обмеження на поширення інформації. І це суттєво ускладнює проведення інформаційної політики реінтеграції та блокування дезінтеграційних тенденцій.

За відсутності цілісної, системної політики реінтеграції Україна накопичила певний практичний досвід з використання інформаційних механізмів в реінтеграції. Міністерство інформаційної політики проводить певні заходи в цій сфері, але вони не характеризуються послідовністю, системністю та достатньою кількістю. Серед них слід згадати загальнонаціональні комунікаційні кампанії до Дня опору Криму російській окупації (2017) та «Крим – це Україна» (2016), покликани консолідувати громадську думку щодо Криму та забезпечити формування

громадянської позиції українців. Кампанії в тому числі спрямовані на українців, які живуть у Криму та потерпають від репресій, а тому вкрай потребують підтримки та солідарності України.

Міністерство інформаційної політики України також представило: 1) Стратегію публічної дипломатії кримських татар та Стратегію інформаційної реінтеграції внутрішньо переміщених осіб; 2) два періодичні видання: аналітичний журнал «Крим Інформ», щомісячну газету «Донбас Інформ»; 3) серію відеороликів під назвами «Дякую», «Люби» та «Обніми» у межах соціальних кампаній, спрямованих на зміцнення національної єдності та консолідацію українського суспільства[4]. Лише через чотири роки після анексії Криму та окупації Донбасу Кабінет міністрів України схвалив «Стратегію інформаційної реінтеграції окремих територій на Сході України, на яких органи державної влади тимчасово не здійснюють свої повноваження, та територій, прилеглих до району проведення антитерористичної операції», підготовлену Міністерством інформаційної політики України[5]. Метою Стратегії є створення на рівні свідомості жителів підконтрольної та непідконтрольної частин Донецької та Луганської областей передумов для прийняття процесу реінтеграції непідконтрольної території області в Україну.

Серед недоліків документу – те, що він спрямований лише на тимчасово окупований Донбас і залишає поза увагою інформаційну реінтеграцію анексованого Криму. Найбільше експерти критикують Стратегію інформаційної реінтеграції окремих територій на Сході України за відсутність загальнонаціонального діалогу, інтеракції з населенням окупованих територій та проекту спільного майбутнього. Адже це має бути широка інформаційна кампанія, яка міститиме цілий комплекс механізмів та заходів – від відновлення державного мовлення та інших інформаційних спроб впливати на населення тимчасово окупованих територій до популяризації окремих реінтеграційних ініціатив у ЗМІ. Тому тимчасово окуповані території (Крим та Донбас) повинні повернутися на інформаційний порядок денний України, їх реінтеграція має стати пріоритетом державної етнонаціональної політики України. Інформаційні спроби замовчування, деактуалізації, дискредитації політики реінтеграції повинні блокуватися Міністерством інформаційної політики. Це також дасть можливість зневіреному населенню тимчасово окупованих територій не почуватися зрадженими, ображеними, покинутими і нікому не потрібними. Саме інформаційна складова є найважливішою у забезпеченні політики присутності України на тимчасово окупованих територіях.

Перший заступник міністра інформаційної політики вважає, що реінтеграція окупованих українських територій – «абсолютно складний процес», в якому не місце поспіху. За словами Е. Джапарової, Україні зараз необхідно спочатку сформуванати платформу для реінтеграції тих людей, які живуть на окупованій території. Чиновниця переконана в тому, що реінтеграція громадян України, які проживають в окупованому Криму та Донбасі займе десятки років. Прикметно, що перший заступник міністра інформаційної політики надає перевагу атериторіальному виміру реінтеграції - реінтеграції громадян, а не територій. Свою позицію вона пояснює тим, що «І в Криму, і на Донбасі живуть громадяни України. Ми не феодала, які говорять тільки про окуповані території – однозначно, гуманістичне і гуманітарне повернення людей є ключовим. Це абсолютно складний процес, тому що - пам'ятайте, коли Східна і Західна Німеччини об'єднувалися, скільки років тривала реінтеграція? Десятки років. Така ж історія буде і у нас»[6]. Наразі Україні слід уникнути помилок Молдови, яка за потужної міжнародної підтримки не змогла врегулювати Придністровський конфлікт та повернути втрачені внаслідок дезінтеграції території, не в останню чергу тому, що не змогла здобути прихильність населення Придністров'я, зацікавити його, запропонувати привабливу перспективу реінтеграції [7, с. 350].

Також слід враховувати, що нелегітимна влада самопроголошених республік намагається блокувати реінтеграційні заходи України, ізолюючи українських громадян, що проживають на окупованій території, від контактів з Україною та налаштовуючи їх вороже до перспективи воз'єднання. В цьому контексті слід згадати так званий Указ № 363 глави ДНР про заборону в'їзду в Україну співробітникам бюджетних організацій. А. Захарченко пояснив це обмеження тим, що «МДБ ДНР отримало безліч свідчень про тиск, вербування українськими спецслужбами наших громадян, що виїжджають на територію України», тому в такий спосіб намагається захистити «своїх» громадян від притягнення до відповідальності на території України[5].

Україна лише починає напрацьовувати конкретні механізми інформаційної складової політики реінтеграції, які не завжди характеризуються послідовністю та системністю. Однак, беручи до уваги зростання ролі інформаційної політики в протидії етнополітичним викликам, з кожним роком їх ефективність підвищується, а арсенал розширюється.

Список використаних джерел

1. Про внесення змін до деяких законів України щодо захисту інформаційного телерадіопростору України: Закон України // Відомості Верховної Ради України. 2015. №18. ст. 131.
2. Явір В. А. Роль інформаційної політики в реінтеграції України // Гілея: науковий вісник. 2017. Вип. 121 (6). С. 239-242.
3. Малий М. Інформаційна політика держави: стан і стратегія розвитку // Інститут журналістики. URL: <http://journlib.univ.kiev.ua/index.php?act=article&article=1341>.
4. МІП прозвітувало за результатами своєї діяльності у 2017 році. URL: <https://mip.gov.ua/news/2259.html>.
5. Стратегію інформаційної реінтеграції окремих територій на Сході України, на яких органи державної влади тимчасово не здійснюють свої повноваження, та територій, прилеглих до району проведення антитерористичної операції. URL: <https://mip.gov.ua/files/documents/strat0517.pdf>.
6. Реінтеграція жителів окупованих територій растянется на десятки лет, - Джапарова // РБК Украина. URL: <https://www.rbc.ua/rus/news/reintegratsiya-zhiteley-okkupirovannyh-territoriy-1520252699.html>.
7. Явір В. А. Етнополітична інтеграція та дезінтеграція у сучасному світі: політико-правовий концепт: монографія. Київ: Логос, 2018. 468 с.
8. Коментарий Главы ДНР относительно Указа о запрете выезда на Украину // Новости Донецкой Республики. URL: <http://dnr-news.com/oficialno/43860-kommentariy-glavy-dnr-otnositelno-ukaza-o-zaprete-vyezda-na-ukrainu.html>.

*Музиченко Ганна В'ячеславівна, доктор політичних наук, професор,
професор кафедри політичних наук і права
ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет
імені К. Д. Ушинського»
Дін Сінь, кандидат психологічних наук,
викладач Харбінського інженерного університету (КНР)*

ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МІЖРЕГІОНАЛЬНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА МІЖ УКРАЇНОЮ ТА КИТАЄМ

Встановлення дипломатичних стосунків між Україною та Китаєм у 1992 році спонукало країни до пошуку спільних моделей співробітництва. Взаємини між державами не можна назвати безхмарними, за 26 років